

Gospodar in gospodinja

LETO 1941

20. MARCA

ŠTEV. 12

Gnojenje in brananje travnikov

Se daleč so naši kmetovalci od tega, da bi smatrali, da je travnik prav tako važen v poljedestvu kakor njiva. V poljedelstvu naprednejših držav prav tako kot njive, obdelujejo travnike, jih gnojijo, zasejavajo in potem negujejo, kakor je pri nas v navadi samo pri njivskih rastlinah. To so tako zvani umetni travniki, ki donajajo mnogo več prvovrstnega sena, kot pa naši neoskrbovani travniki slabega ali ničvrednega sena. Na umetnih travnikih se zasejejo samo trave, ki so poznane kot prvovrstne. Z obdelovanjem travnikov in z gnojenjem pa se zatre na njih vsa nepotrebna in manj vredna navlaka, ki odzema senu njegovo vrednost.

Za ureditev umetnega travnika je najprej treba dobro pognojiti s hlevskim gnojem, potem preorati zemljo in končno zasejati s travnim semenom ter ga pritisniti z lahkim valjem v zemljo. S tem pa še ni vse končano. Še isto leto je treba pravilno oskrbovati rušo z odkosi, dosejavati itd. Tudi v naslednjih letih je treba obdelovati umetne travnike prav tako kot trajne. To obdelovanje se vrši spomladi z brano in valjarjem. Kajti tudi na umetnih travnikih bi se razširil plevel in mah, če bi temu ne posvečali pozornosti in jih s primernim obdelovanjem pravočasno ne zatrli. Razen tega je treba umetnim travnikom kakor trajnim dodajati hrano v obliki raznih gnojil.

Naši stalni travniki, na katerih raste trava, kakor je pač veter slučajno nanosil seme, naravnost vpijejo po brani, da bi jih vsaj malo očistila od mahu in plevela, ki sta se nabrala tekom let na njih ter v mnogo primerih že čisto izpodrinila dobre trave. Z vsakoletnim brananjem bi se dali travniki kmalu očistiti plevela in razne nepotrebne navlake, ki ne spada na travnik. Obenem pa bi dali boljšim travam prostor, hrano in svetlobo. V zahvalo za trud, ki ga vložimo v obdelovanje, bi nam travniki dajali boljše seno, kar je pri današnjem načinu gospodarjenja prav posebno važno; kajti danes je življenje tako

usmerjeno, da se s čim manjšimi stroški in na čim manjši površini pridela čim več prvovrstnega blaga.

Kdaj je treba gnojiti in branati travnike? Čas gnojenja zavisi največ od gnojila, katero uporabljamo. Ako uporabljamo hlevski gnoj ali kompost, je najbolje gnojiti v jeseni ali pozimi, kakor večina po lastnih izkušnjah že dela. Če pa gnoj ali kompost še ni dobro dozorel (vležan), je tem nujnejše, da se gnojenje opravi čim prej. Ako bi gnojili z hlevskim gnojem ali kompostom — če sta povrh tega še nedozorela — kar se čisto dogaja — se gnojilo ne more izrabit, ker ga je treba kmalu odstraniti, da bi mogla rasti trava. S tem bi torej samo povečavali stroške za izgubljeni gnoj in delo, uspeha pa ne bi bilo skoraj nikakega. Če pa gnojimo v jeseni ali pozimi, zimska vlaga odzame iz gnojila hranljive sestavine in jih odloži na površini zemlje ali v zgornjih plasteh, iz katerih črpajo rastline hrano.

Ako pa dodajemo dušična umetna gnojila ali superfosfat in druga lahka topljiva gnojila, je bolje gnojiti spomladi, da nam preobilna zimska vlaga in spomladansko deževje, prehitro ne izpere hranljive sestavine pregloboko v zemljo, kamor ne sežejo travne korenine. Če se to dogodi, je gnojilo izgubljeno in gnojenje ne nudi pričakovane uspeha.

Travniško brananje se vrši s posebnimi travniškimi (sklepnimi) branami spomladi, ko začne trava rasti. Travniki naj se branajo po dolgem in širokem. Brananje je bolj priporočljivo ob vlažnem vremenu kot pa ob suhem. Najboljši pa je učinek brananja, ako po brananju dežuje. S takim brananjem se ne samo odstrani mah in plevel, ampak se razreže in razahlija zgornja plast zemlje in s tem odpre dohod zraka v zemljo. Vse rastline moramo namreč smatrati za žive stvari, ki potrebujejo zraka ne samo nad, ampak tudi v zemlji. Zrak v zemlji je nujno potreben za raztvorbo rastlinskih kranil. Druga važna

stvar, ki jo z branjem še dosežemo, je to, da se v zemlji ohrani vlaga, ki je travam nujno potrebna. Z branjem namreč razrahljamo zgornjo plast zemlje in s tem spravimo to plast v drugačno stanje, kakor so spodnje nezrahljane plasti. V nezrahljanih plasteh so jako majhni prostorički (luknjice), ki imajo sposobnost, da se voda po njih iz spodnjih plasti dviga v višje in končno pride do površine zemlje, kjer izhlapi in je s tem za rastlino izgubljena. Če pa je zgornja plast zrahljana, postanejo te luknjice prevelike, da bi se mogla po njih voda vzpenjati do površine, ampak obstane v zemlji in je morejo uporabiti rastline za svojo hrano.

Res je, da se z branjem poleg plevela in mahu more poškodovati tudi ruša. Vendar so trave proti brani veliko bolj odporne kot pa razni pleveli, ki so polni vode in zaradi tega mehkejši. Ako je ruša

gosta, ji ne škoduje, ako se tudi močno razrije. Ako pa je redka, jo je treba posejati s travnimi semeni, ali če tega ni, bi ga v skrajnem primeru mogel nadomestiti semeni zdrob. Vendar je pri tem treba biti zelo pazljiv, ker se s semenim zdrobom navadno vnašajo na travnik poleg redkega travnega semena raznovrstni pleveli in tako pridemo iz dežja pot kap. Zato se semeni zdrob priporoča le, ako je ta res od prvovrstnega sena.

Po branju je priporočljivo tudi valjanje travnikov. Nazadnjaško gospodarjenje pa kaže, kdor še danes trpi na svojih travnikih razno brezkoristno grmovje, ko mu je izkušnja vsako leto pokazala, da okolica grmovja dà najmanj za polovico slabši pridelek sena. Očistite travnike grmovja, kamenja, plevela in mahu, to je podlaga k umnemu travništvu in napredni živinoreji

F. J.

Kmečko vrtnarstvo in tople grede

S prihajajočo pomladjo bodo oživieli tudi kmečki vrtovi. Samevali so naši kmečki vrtiči, ker ni bilo skrbne roke, ki bi skrbeli za njih. Toda tega samevanja je konec, kmetijski oddelek banske uprave je pravilno zagrabil ter začel z vso vnemo in vztrajnostjo pospeševati in usmerjati kmečko pridelovanje zelenjave. Preveč smo do sedaj zanemarjali naše vrtiče, premalo smo pridelali zelenjave za splošno ljudsko prehrano. Odslej bomo morali skrbeti, da bomo naše majhne vrtiče povečali, dobro in pravilno obdelali, da bomo čim več pridelali. Nič več ne smejo biti naši zelenjadni vrtovi zanemarjeni, temveč naj bo vrtič skrbno in z ljubeznijo negovan. Za ljudsko prehrano ni važno samo meso in kruh, ampak prav tako tudi zelenjava v sveži ali konzervirani obliki. O vsem tem so nam živa pričča drugi narodi, ki so zgradili in še gradijo nešteto tovarn za konzerviranje različnih sadnih in vrtnih pridelkov. V teh tovarnah predelajo ogromne količine sadja in zelenjave, ki potem služi za prehrano ljudstva in vojske. Danes vojaki na fronti ne jedo samo mesne, temveč tudi sadne in zelenjavne konzerve, kar je za odpornost človeškega telesa nujno potrebno. Tudi pri nas bi morali misliti na takšne stvari, tako pa uživamo samo tiste sadne in zelenjavne konzerve, ki jih naše gospodinje same naredijo. Kdor hoče konzerve kupiti, jih mora

drago plačati, ker so večinoma tujega izvora. Če se nekaterim državam izplača uvažati zelenjavo in sadje za predelavo, bi se nam, ki sami vse to pridelamo in bi lahko še več pridelali, najbrže tudi izplačala predelava.

Danes bomo morali vse storiti, da bomo našo zelenjadno proizvodnjo povečali. K različnim ukrepom, ki so potrebni, spada tudi topla greda. Napredno in dobičkonosno vrtnarstvo je danes brez toplih gred nemogoče. Zato vidimo, da imajo trgovski vrtnarji, katerim je vrtnarstvo poklic in zaslužek, najbolj sončen prostor na vrtu odmerjen za tople grede. Brez toplih gred ne moremo pridelati zgodnje zelenjave ne za dom niti za trg. Prav tako ne moremo brez toplih gred pridelati zgodnjih sadik za pridelovanje zelenjave na vrtu. Tople grede so koristne in nepogrešljive. Toda ravnanje s toplimi gredami je košljivo in še izkušenim vrtnarjem včasih dela preglavice. Za ravnanje s toplimi gredami je potrebno nekaj znanja, prakse in dosti časa. Prav tega pa naši kmečki vrtnarji še nimajo. Vsa navodila boste dobili v novi knjigi: »Več dobre zelenjave«, ki jo je napisal inž. Jeglič in izdala Kmetijska zbornica letos. Knjiga bo našim kmetom omogočila, da bodo na svojih vrtovih pridelali zgodnjo zelenjavo, ki je danes prava redkost

F. S.

Spremembe po udomačenju

Živali so, odkar obstaja svet, živele, se množile in umirale v naravi po modrih in globokih zakonih, ki vladajo v njej. Njihovo življenje je bila večna borba za obstoj. Mučil jih je glad v hudi zimi, noč in dan je prežal na nje sovražnik, jih preganjal in napadal iz zasede. V tej večni borbi za obstoj se je obdržal le tisti, ki je bil dovolj močan, odporen in sposoben, da se je izognil smrti.

Skoraj vsi živali v naravi imajo lastnost, da se prilagodijo okolici, prevzamejo njeno barvo in večkrat celo obliko, da jih sovražnik ne opazi tako hitro. Če presesteti jerebico z mladiči, stara odleti, mladiči se pa razgube in naenkrat ne vidiš ničesar. Počasj pa le opaziš, da se giblje neka kepa in če dobro pogledaš, boš v njej spoznal mlado jerebico, ki je čisto podobna rjavi kepi v brazdi. V polarnih krajih, kjer vlada večni led in sneg, so tudi živali bele barve. V nižini so kače temne, vse višje postajajo svetlejše in visoko v skalovju so modrosive. Včasih se dogodi v naravi, da se iz neznanih vzrokov kakih živali nenadoma spremeni barva. Znane so, čeprav redke, bele vrane, beli fazani ter bele ali lisaste srne in lisice. Vrstnice so jih nekam izogibljive in tudi sovražnik jih kmalu opazi in uniči. Zato so ostale vrste skozi dolga stoletja tako stalne. Ko si je človek žival udomačil, ji varovalna barva ni bila več potrebna. Vsaka sprememba je človeka veselila in kmalu si je vzgojil živali različnih barv. To se je tako stopnjevalo, da moremo danes dobiti skoraj vse vrste živali v vsaki barvi. Posebno pri zajcih in golobih je izbira barv zelo pisana.

Tudi v velikosti ne najdemo pri divjih živalih velikih razlik. Gospodar pa je kmalu opazil, da nekatere boljše izkoriščajo krmo in tudi boljše rastejo. Postale so večje od vrstnic in obdržal jih je za plemo. Veselile pa so ga tudi spremembe v nasporni smeri. S posebnim zadovoljstvom je odhiral prav male živali-pritlikavce, ki so mu bile v zabavo in razvedrilo.

Važnejše kot barva in velikost pa so spremembe nekaterih notranjih svojstev. Pri živalih v prosti naravi se še danes pojavlja spolni nagon samo ob določenem času. Samica kotli v času, ko so dovolj ugodne prilike, da prehrani mladiča, ki še težko odraste, da more prenesti prihodnjo sivo. Izven tega časa spolni nagon ne na-

stopa in neoplojena samica čaka do prihodnjega leta. Periodično porajanje nagona je v ozki zvezi z vmerenskimi razmerami in s prehrano, in je stalno. Če pri kaki živali le nastopi izjema, se narava sama hitro maščuje. Samica kotli v neugodnem času, pogine ji mladič in večkrat tudi sama. V hlevu ne preti živalim več nevarnost pred mrazom in drugimi vremenskimi neugodnostmi. Tudi za hrano je človek preskrbel in jim je tudi pozimi nudi dovolj. Ni bila več potrebna stroga perioda in spolni nagon je nastopil pogosteje. Razumni človek je to videl in izkoristil. Danes sami določamo, kdaj nam naj živali kotijo, saj jih lahko pripuščamo skoraj vsake tri tedne. Ta navidez majhna izprememba je za današnje gospodarstvo zelo važna! Pamenten gospodar si uredi svoj hlev tako, da ima vedno kako mladovno kravo v hlevu in ima vedno enako količino mleka. Opazimo pa še danes, da je največ telet na trgu poleti, dočim jih pozimi in v zgodnji pomladi primanjkuje. Naše krave so pozimi pogosto nepravilno, preslabo in enostransko krmiljene. V hrani manjka vitaminov in spolni nagon redkeje nastopi. Šele ko dobijo zeleno krmo in pašo, se ta nedostatek popravi.

Boljša oskrba in prehrana je vplivala tudi na mlečnost. Mleko je prva hrana mladiču in ga imajo divje živali le toliko, da mladiča odrede. Naše krave pa molzejo še dolgo potem, ko smo tele odstavili. Večkrat niti ne presuši in molze do drugega teleta. Z boljše krmo in odbiro so dvignili mlečnost krav letno na 5000 litrov in še več.

Tako je človek znal izkoristiti sposobnost spreminjanja in prilagajevanja domačih živali. Včasih pa je šel v svojem stremljenju predaleč. Ni računal, da se gibljejo vse te spremembe v določenih mejah. Če jih je prekoračil, se je narava brezobzirno maščevala.

J. P.

Ob času, ko razsaja griža, pojdi takoj v posteljo, če te sili na blato in devaj na trebuh v volnene rute zavite vroče otrobe, in pij čaj bezgovnih jagod in mete. Žganje in vino škodujeta, tako tudi vsako odvajalno sredstvo. Uživaj kurjo juho z rumenjakom in majaronom. Katarjev želodec tudi juhe ne prenese, jemlji večkrat par žlic ruskega čaja. Treba je zdravnika.

Zakon - denar - sreča

>Zakoni se sklepajo v nebesih, sem neke čitala. In taki zakoni so srečni. Medsebojna ljubezen, ki temelji na božjih zapovedih, medsebojno spoštovanje, razumevanje prinese srečo in blagoslov med mlado poročenca in pozneje preide ta blagoslov v hišo in v družino.

Kako strašno pa greše starši, ki gledajo samo na denar, na ugled, ki ga naj ima njihova snaha ali njihov zet. Koliko nesrečnih zakonov se je stvorilo iz tega, zakonov, ki so živi pekel, brez sreče in blagoslova.

Fant začuti v sebi klic po družici. Klic po dekletu, ki naj bi bila njegova žena, mati njegovih otrok, gospodinja njegovega doma, zvesta tovarišica na njegovi življenjski poti. Morda ima tako dekle že zbrano. Vse vrline ima, ki so potrebne za srečo v zakonu. Samo nekaj nima: denarja. Bogata ni! Fant pa je sin premožne hiše. In ko stopi fant pred očeta in mater, da jima pove, katero dekle si je izbral, se prične njegova trnjeva pot. Starši se z vso silo, z vsem svojim vplivom postavijo proti dekletu. Sto in sto napak vidijo na njem, namišljenih in neresničnih in to samo, ker ni — bogata. Najprej poskusijo s fantom na lep način — s pregovarjanjem. Ako to premalo izda, z natolcevanjem in obrekovanjem dekleta. Če še to ne pomaga, pride na vrsto grožnja. »Razdednim te, nič ne dobiš, če to in to vzameš! Lahko greš za hlapca in grunta ne dobiš. Kaj boš s tako, ko nič nima, saj ji boš še »skliklo« moral kupiti!« Take in podobne grožnje sliši fant vsak dan.

»In res se zgodi, da fant posluša starše. Zaradi miru v hiši, zaradi grunta klone. Pusti dekle in vzame tisto, ki jo imajo morča starši zanj pripravljeno, a pozabiti ne more one, ki jo je imel resnično rad, ki mu je bila v duši in v krvi.

Res, saj je včasih srečen tudi s to, ki so mu jo iskali starši. Včasih, pravim. Večkrat pa je s takim prisiljenim, na denarju zidanem zakonu konec sreče fantove. Doda, ki jo je dekle prineslo v hišo, se je porabila pri hiši. Popravil se je hlev, dokupila njiva ali gozd. Grunt se je pač povečal in obogatil. A v tej novo dokupljeni njivi ni srca. To ostane mrzlo in hladno in se ne more ogreti s še tako veliko doto.

Tako pride večkrat med zakonom do nesporazumov, preprirov, močevega pitja in zapravljanja.

Poznam družino, Sina edinca je imela,

Precej premožnih staršev fant se je zagledal v revno, a lepo in pošteno dekle. Staršem pa dekletova revščina ni šla v račun. Pregovarjali in pregovorili so sina, da je vzel ono, ki so mu jo izbrali starši, svojo izvoljenko pa pustil. Dekle je šlo v neki zavod, kjer je še danes, pridna, delavna in je vso ljubezen žrtvovala ubogim siromakom in po njih Bogu.

Fant pa je v zakonu videl vso nesrečo, ki jo prinese zveza brez srca in duše. Namesto, da se je dom z lepo nevestino doto še bolj dvignil, je popolnoma propadel. Mladi zakonec je začel piti. Ko so pred leti hodili naši ljudje v Francijo za delom, je odšel tudi on. Doma j epustil ženo in manglega otroka. Staršem pa je dejal: »Hoteli ste denar, pa bo kmalu revščina pri nas. Izbrali ste mi ženo, ki jo nisem imel rad, pa jo imejte sedaj vi radi. Meni pa ste uničili življenje!« Dva rodova trpita zaradi staršev.

Sto in sto je takih resničnih življenjskih zgodb, mnogo jih poznam sama, ko sem preživljala več let po vaseh in opazovala življenje vaščanov.

Res ni na mestu poročati se, če nimaš nič in od nikoder ne dobiš nič. A pridne roke in medsebojna ljubezen stvorijo nekaj. Bog pomaga in živi se. Saj, kjer je ljubezen, se tudi več in lažje vse potrpi.

Stanovala sem v hiši, kjer so možili bogati starši edino hčerko. Dekle je imelo zbranega enega, starši drugega. Zmagali so starši, nevesta je šla pred oltar z onim, od staršev izbranim bogatim fantom. Do cerkva je še nekako zdržala, četudi so ji na dnu oči ležale solze. Pred oltarjem pa se je zavedla vse resnosti trenutka, zajokala na glas in jokala vso pov domov in doma.

Kako so neki starši gledali te solze, ki so jih krivi sami, kako njen mladi mož, ki ni bil prav za prav nič kriv pri vsej stvari kot to, da je imel morda rad nevesto, ki je ljubila drugega, njega pa vzela zaradi pritiska od strani staršev.

Kdo premeri in pretehta vse bridkosti takih zakonov, vse solze in molitve žena, vse kletve in trpkosti mož?

Zato, starši! Če se držite besed, da je denar sveta vladar, ne držite se jih pri sklepanju zakonov pri svojih otrokih. Res je treba dati mladini nauke in opomine, ki so zrastle iz vaših izkušenj, a ne teptajte src in ne uničujte svojim otrokom sreče.

Svinjereja pri nas

Mast je draga, povpraševanje po svinjah veliko. Kdor jih ima kaj več, si bo nabral denarja. Saj se je tudi sicer splačalo gojiti svinje bodisi za domačo porabo, bodisi za prodajo. To velja zlasti za našega kmeta, ki se prav dobro zaveda koristi svinjereje. Zato ni čudno, da je stanje še prav zadovoljivo. Nekateri goje še več svinj kot jih morejo dobro prekrmiti. Za krmo igra pri nas vloga krompir. Koruza in ječmen sta za naše prilike predraga. Računa se, da je za 1 kg masti potrebno svinji le 5 kg koruze. Krompir je manj izdaten in ga rabi svinja najmanj 20 kg za pridelavo 1 kg masti. Ker je koruza v Banatu doma, ni čuda, da imajo tamkaj znane špehnate svinje. Vendar pa se tudi tamkaj ravna po ceni koruze. Če je draga, jo dobe svinje manj! Za naše maloposestniške razmere pa je vseeno svinjereja važna, ker omogoča koristno izrabo vseh mogočih odpadkov.

V glavnem gojimo v Sloveniji dve pasmi: požlahtnjeno in zlahtno pasmo. Svinje prve pasme so podolgovate z ohlapnimi ušesi, velike rasti ter so dobre za mast in meso. Goje jo skoraj v vseh okrajih. Zlahtno svinjo, ki je bolj okrogla, s kratkimi ušesi, goje v Prekmurju, v mariborskem, ljubljanskem, brežiškem in krškem okraju. Na Gorenjskem, zlasti v kranjskem okraju goja še črno pasasto svinjo, ki je prav dohira. Kar se tiče pasem, smo lahko zadovoljni. Res je pri naših svinjah manj masti in jo moramo zaradi tega uvažati. Vkljub temu ne moremo stanja spreminjati, ker ne pridelamo sami dovolj koruze. Za pospeševanje svinjereje pa bi bilo primerno, da bi se sejalo več detelje za plemenske svinje. Tudi banovina skrbi za dober plemenski naraščaj, vendar zaradi skromnih sredstev ne more kriti vse potrebe.

Koliko je število svinj v Sloveniji, se ne da točno ugotoviti. Stanje se menja, a najvišje število dosega v jeseni. Računa se, da imamo povprečno do 900.000 svinj. Vsekakor je to število precej nižje kakor pred vojno. Ravno v tem primeru vidimo, kako se stanje spremeni, če nastanejo drugačne prilike. Pogoji za svinjerejo so bili v Sloveniji pred vojno mnogo boljši. Imeli smo za naše blago dobre in stalne odjemalce v Trstu in na Dunaju. Plemenske svinje so imeli zlasti v ptujskem okraju, odkoder so irvažali pujske na vse kraje, zlasti na Tirološko in v Istro. Po vojni smo izgubili ta

tržišča. Poleg tega smo sami prišli v neugoden položaj, ker konkurirajo špehnate svinje iz Hrvaške in Banata našim svinjam.

Stanje preidev po posameznih okrajih je precej različno. Tako pride na 100 ha kmetijsko obdelane zemlje v ljubljanskem okraju 78 svinj, v ptujskem 65, v soboškem 50, v krškem 48, v celjskem 48, v brežiškem 42, v logaškem 16, a najmanj v kočevskem 11. Povprečno pa pride v Sloveniji na 100 ha kmetijsko obdelane zemlje 36 svinj. V vsej državi pride na 100 ha obdelane zemlje 22 svinj. Največ jih ima Banat 38.

Na 100 prebivalcev pride pri nas 25 svinj, a v vsej državi 20.

Če bomo v bodočnosti obdržali sedanje stanje, smemo biti zadovoljni.

Domača lekarna

Pijanec se strezni, če izpije časo črne kave, v katero si vmešala žličko bukovega pepela. Ali če zavžije 2—4 bršljinove jagode.

Bodite pozorni, če vas piči muha! Koliko boleznih prenesejo muhe, in koliko smrti radi zastrupljenja je povzročil pik muhe. Kmet na Dolenjskem je šel po steljo, zavihal si je rokave in delal. Prileti muha in ga piči nad lahtjo. Tako se je zarila v meso, da jo je komaj izdril. Doma pripoveduje, da ga boli roka, ker ga je pičila muha. Žena se mu nasmehne: »Kaj bo tak mušji pik!« Drugi dan je bila roka grozno zatečena in zgravnika pomoč prekasna. Profesor iz Ljubljane se je sončil na pesku. Še vedel ni, da ga je pičila muha v hrbet. Ko so klicali zdravnika, je bilo okoli rane vse višnjevo in zatečeno. ~~Umril je v mukah.~~ Neka gospa se je kopala v Savi, in je čutila, da jo je pičila muha. Navezala si je hitro moko oterajočo in je hitela k zdravniku. Bolnišničarji so ji izrezali kos zastrupljenega mesa.

Previdni turisti nosijo s seboj salitrino in se naterejo z njim, če jih kaj piči. Še mnogim je pomagalo, da so položili na pik gorko olje ali vroče senene obkladke. Olje, laško ali laneno prevrejo z žajbeljem, namoči vanj krpo in devaj kolikor mogoče gorko. Glavno pa je, da pride hitro zdravnik. Dobro je, da se zastrupljeni spoti. Rusi hvalijo česenj na vino, da izžene hitro pot, treba je česenj in vino prevreti, nekaj strokov na kupico vina, in gorko izpiti. Zdaj je tudi na kmetih

V vsako hišo »Domoljuba!

bolj v navadi aspirin za potenje, lipov čaj z aspirinom pa deluje bolj kakor sam aspirin. Lipov in bezgov čaj tudi ne škodujeta, aspirin žene sicer na pot, ali drugače uničuje človeka. Uživanje praškov sploh ni dobro za telo, boljša so stara preizkušena domača zdravila naših staršev. Zajbeljev čaj pomaga hitro, če boli glava od živcev, črna kava z limono tudi, in marsikaj še — ali praški so pa tako pripravili!

Bolečine v črevih (po krčih) ponehajo, če dobiš klistir iz ovsenega sluzja, lanenega semena ali škroba. Zelo pomirljivo deluje klistir iz kuhanih makovih glav in lanenega olja. Par glavic prevri na $\frac{1}{4}$ l krova, precedi in primešaj 3 žlice olja. Mlačno.

Pri hudih bolečinah v ošesu ne odlašaj iti k zdravniku, ker je lahko nevarno vnetje in je posledica gluhost in tudi smrt.

GOSPODARSKÉ VESTI

Živina

Ljubljana. V okraju Ljubljana-okolica so zaznamovali dne 4. marca naslednje cene živine: voli I. vrste 11, II. 9, III. 8 din; telice I. vrste 10, II. 8, III. 7 din; krave I. vrste 8, II. 6, III. 5 din; teleta I. vrste 12, II. 10 din; prašiči špeharji 18, pršutarji 14 din za 1 kg žive teže.

Logatec. Po zadnjem poročilu od 1. marca t. l. so plačevali v logaškem okraju živino takole: voli I. vrste 9.50, II. 8, III. 7.50 din; telice I. vrste 9.50, II. 8—9, III. 7.50 din; krave I. vrste 10, II. 8, III. 6—7 din; teleta I. vrste 12—13, II. 10 din.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 10. marca je imela živina te cene: voli I. vrste 12, II. 11, III. 9.50 din; telice I. vrste 12, II. 11, III. 9.50 din; krave I. vrste 10, II. 9, III. 7.50; z teleta ne navajajo cen; prašiči špeharji 19—20, pršutarji 17—18 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički 7—8 tednov stari komad 300—350 din.

Črnomelj. Po podatkih od 4. marca t. l. ki so prispela iz črnomeljskega okraja, so bile cene živine v tem okraju sledeče: voli I. vrste 12.50, II. 10—11.50, III. 9 din; telice 11—11.50, II. 9—10 din; krave I. vrste 11, II. 9—10.50, III. 7—8 din; teleta I. vrste 12, II. 10—10.50 din; prašiči špeharji 16, pršutarji 13 din za 1 kg žive teže.

Laško. Poročajo, da so se gibale cene živine v laškem okraju v prvih dneh marca takole: voli I. vrste 9.50—10.25, II. 9—9.50, III. 8.50—9 din; telice I. vrste 9—10, II. 8.50—9, III. 8.50 din; krave I. vrste 8.50, II. 8, III. 7.50 din; teleta I. vrste 12, II. 10 din; prašiči špeharji 18, pršutarji 16 din za 1 kg žive teže.

Dravograd. Dne 1. marca so zaznamovali v dravogrskem okraju tele cene

živine: voli I. vrste 11, II. 10, III. 9 din; telice I. vrste 10 din, II. 9 din, III. 8 din; krave I. vrste 9 din, II. vrste 8 din, III. vrste 7 din; teleta I. vrste 12 din, II. vrste 10 din; prašiči špeharji 20 din, pršutarji 17 din za kg žive teže.

Gornji grad. V prvih dneh marca je veljala živina v gornjegrajskem okraju: voli I. vrste 9 din, II. vrste 8 din, III. vrste 7 din; telice I. vrste 9 din, II. vrste 8 din, III. vrste 7 din; krave I. vrste 7 din, II. vrste 6 din, III. vrste 5 din; teleta I. vrste 10 din, II. vrste 9 din; prašiči špeharji 20 din, pršutarji 16 din za kg žive teže.

Lendava. Po poročilu od 8. marca so se gibale v tem okraju živinske cene takole: bikji I. vrste 8—8.25 din, II. vrste 7—7.50, III. vrste 7, telice I. vrste 8—8.50, II. vrste 7.50; krave I. vrste 5—6, II. vrste 4; teleta I. vrste 12, II. vrste 9—11, prašiči pršutarji 10—13 din za kg žive teže.

Cene

Ljubljana-okolica. Meso: govedina po kakovosti od 10—17 din za kg, svinjina 21 do 24 din, slanina 26, svinjska mast 28 do 32 din. Pridelki: pšenica 100 kg 500 din, ječmen 500 din, riž 475 din, oves 450 din, koruza 450, fižol 500—700, krompir 150 do 200, seno 130, slama 60 din. Drva: meter 75—160 din, mleko 3 din liter, presno maslo 32—36 din kg. Surove kože goveje 23 din kg, telečje 22, svinjske 16 din kg.

Dolnji Logatec. Meso: govedina po kakovosti 16—18 din kg, svinjina 20, slanina 30, svinjska mast 31 din. Pridelki: oves 5 din, koruza 3.50, fižol 6—7 din, drva: meter 120—140 din, mleko 2.50 din liter, maslo 42 din kg. Surove kože goveje 23 din kg, telečje 26, svinjske 20 din kg.

Kranj. Meso: govedina po kakovosti od 15—18 din za kg, svinjina 24—26, slanina

26-27, svinjska mast 28-32; čisti med 40 do 44 din kg, volna oprana jezereka 108 do 112 din. Pridelki: oves 3.75-4 din, koruza 3.75, fižol 9-12, krompir 2-2.50, seno 1.75-2, slama 1 din kg. Mleko 2.50-3 din liter, presno maslo 52-56 din kg.

Črnomelj. Meso: govedina 13-16 din, svinjina 20, svinjska mast 30, surove kože goveje 26-28, telečje 26-28, svinjske 18 din. Pridelki: ječmen 3.90 din, rž 4.20, oves 3.50, fižol 7-8, krompir 1.50-1.75, seno 1.50-1.60, slama 0.75 din za kg; drva: bukova meter 120 din; vino navadno pri vinogradnikih 10-11 din liter.

Laško. Govedina 12-18 din kg po kakovosti, svinjina 22, slanina 26, svinjska mast 28; oprana volna 90-101 din, surove kože goveje 23, telečje 26, svinjske 18 din. Pridelki: oves 100 kg 100 din, fižol 600 do 800, seno 80-90, slama 30-40; drva 125 din, mleko 2.50 din liter, surovo maslo 40 din kg

Dravograd. Meso: 13-18 din kg po kakovosti, svinjina 24, slanina 28, svinjska mast 30, oprana volna 70-80, surove kože goveje 16, telečje 20, svinjske 13 din za kg. Pridelki: pšenica 550 din, ječmen 450, rž 450, oves 350, koruza 300-350, seno 110 do 130, slama 70-80 din za 100 kg.

Gornji grad. Meso: govedina 10-16 din po kakovosti, svinjina 20, surove kože goveje 20, telečje 18, svinjske 16 din za kg. Pridelki: pšenica 385 din, ječmen 350, rž 375, oves 300, koruza 325, fižol 600, seno 110, slama 60 din 100 kg. Drva 115 din, mleko 2.50 din liter, surovo maslo 32 din kilogram, vino navadno pri vinogradnikih v Smartnem ob Paki 6-7 din liter.

Lendava. Meso: govedina 12-16 din kg, svinjina 17-19, slanina 23-24, svinjska mast 26 goveje surove kože 24 din za kg. Pridelki: pšenica 340 din, rž 350, oves, 400 koruza, 260-300, fižol 700, krompir 150 do 160, seno 110-140, slama 60 din za 100 kg. Drva meter 160 din, mleko 2.50 din liter, surovo maslo 40-45 din kg, vino navadno pri vinogradnikih 8 din liter, finejše sortirano 10-15 din liter.

Les

Hrast: hlodi I/II od 30 cm dalje 350 do 500 din, bordonali 975-1150, frizi 1165 do 1465 din.

Bukev: hlodi I/II od 30 cm premera dalje 295-345 din, hlodi za furnir, čisti od 40 cm dalje 315-365, deske-plohi naravni 625-875, parjeni 705-795 din.

Po podatkih ljubljanske borze od 12. marca so bile cene lesa na borzi kakor je spodaj navedeno. Razumejo se za 1 kubični meter, franko vagon nakladalna postaja. V prosti trgovini utegnejo biti nekaj višje.

Smreka-jelka: hlodi I/II 310 do 360 din, brzajavni drogovi 280-330, bordonali 340 do 370, filerji 330-360, trami ostalih dimenzij 320-360 dinarjev. Les za celulozo (okroglice), belo očiščene 300-330 din. Kratice 100 kg 100-110 din.

Sejmi

do 30 marca:

24. 3.: živ. in kram. Mirna peč, Metlika, Veliko Mraševo, Lemberg; svinj. Središče; gov. in konj. Maribor. — 26. 3.: gov. Rakičane; živ. Dole pri Litiji, Lukovica pri Kamniku; živ. in kram. Teharje; živ. Sv. Lenart v Slov. goricah; kram., gov., konj. Dobova; svinj. Dol. Lendava. — 27. 3.: svinj. Turnišče. — 28. 3.: živ. Stari trg pri Ložu; živ. in kram. Gor. Lendava.

Kmetijski nasveti

Uničevanje miši: O. V. g. Poljske miši boste z največjim uspehom zatirali spomladi, ko so miši oslabele od pomanjkanja hrane in od vlage in rade jemljejo nastajajoče vabe. Zatiranje bo imelo popolen uspeh, če ga bodo izvedli vsi posestniki v ogroženem okolišju. Dobro se je obneslo zatiranje z barijevim karbonatom; zmes se napravi takole: Zmešamo 1 kg barijevega karbonata s 6 kg moke (okružne, ržene ali pšenične), dodamo malo kvasa in toliko vode, da se napravi testo. Iz tega testa bomo trdo spekli kruh, ga zrezali na koščke ležnikove velikosti in namočili v mleko. V vsako mišjo luknjo je treba položiti čim globlje 3-4 take koščke. Polagamo jih z žlico, da ne dobijo duha po človeku, ki miši odbija. Kruh iz 1 kg barijevega karbonata zadostuje za okrog 3 ha površine. Barijev karbonat vam lahko dobavi Gospodarska zveza v Ljubljani in stane 10 din za kg. Nekaj dni pred polaganjem je dobro vse luknje zamašiti z ного, grabljami, brano ali valjarjem. Miši bodo znova odprle one rove, ki jih uporabljajo za svoja bivališča, dočim bodo nenaseljeni rovi ostali zaprti. S tem si prihranimo mnogo dela in materiala.

Lahko se zgodi, da pogine katera miš na površju in je mogoče, da postane žrtev svojega poklica tudi mačka, ki posej zastrupljeno miš. Prav je, da bližnjim sosedom poveste, naj svoje mačke za nekaj dni zapro. Brez nevarnosti za mačke zatiranje miši ni mogoče izvesti.

Tudi za ljudi je tak kruh zelo hud strup. Treba je največje pazljivosti posebno pri otrocih.

PRAVNI NASVETI

Odložitev zaporne kazni. S. J. Radi nekega prestopka ste bili obsojeni na zaporno kazen in bi radi dosegli, da se vam kazen odloži do jeseni. Vprašate, ali bi prošnja kaj pomagala. — Okrožno sodišče sme dovoliti odložitev nastopa kazni največ za tri mesece, ko je sodba dobila pravno moč. Daljši odlok, toda ne preko šestih mesecev, sme dopustiti iz posebno tehtnih razlogov samo apelacijsko sodišče. Prošnja za to se izroči sodišču prve stopnje, ki jo sme zavrnilo, če ne najde razloga, da bi jo s priporočilom predložilo apelacijskemu sodišču.

Zgraditev hiše ob meji. Z. M. L. Sosed bo lahko postavil hišo v taki bližini meje ob vašem vrtu, da s tem ne bo posegal ali motil kakšnih vaših pravic. Samo radi sence, ki bo padala na vaš vrt in pa radi kokoši, ki jih bo morda sosed redil in, ki bi utegnile hoditi na vaš vrt, sosedu ne boste mogli braniti zgradbe hiše. Vse svoje morebitne ugovore boste lahko povedali gradbenemu ogledu, ki ga bo odredila občina, preden izda sosedu gradbeno dovoljenje.

K. K. Črni vrh. Vprašate, kako bi se mogli iznečiti za babico. V Ljubljani je v ženski bolnišnici babilška šola, ki traja 18 mesecev. Sprejemajo se zdrave gojenke, stare 20 do 30 let; v tem času morajo živeti v internatu, kjer dobivajo tudi vso oskrbo brezplačno. Glede sprejema in vseh podrobnosti se obrnite na ravnateljstvo babilške šole v ženski bolnišnici v Ljubljani. Šola se prične 1. septembra 1941.

Pravica do bolezenskih dajatev. P. I. Kdor je bil v zadnjem letu vsaj 6 mesecev zavarovan član OUZD, ima še tekem 3 tednov po prekinitvi službenega razmerju pravico do bolezenskih dajatev od OUZD. Kdor pa je bil tekem zadnjih dveh let zavarovan vsaj skozi 12 mesecev ima še 6 tednov po prekinitvi službe pravico do bolezenskih dajatev. Vseeno je, če je bil v tem času res. prijavljen pri OUZD; pač pa zastopuje, da je bil v določenih obdobjih resnično zaposlen pri takem delu, kjer je zavarovanje obvezno.

Upravičena pritožba. M. P. Če je bil vaš svak v tistem času, ko je hodil k zdravniku, delanezmožen, potem ima pravico, poleg brezplačnega zdravljenja zahtevati tudi hranarino. Zahtevajte od OUZD odlok, da se prizna hranarina. Če je bil tudi le 1 mesec zaposlen, ima pravico za to. Če bo OUZD v odloku odklonil hranarino, imate pravico, da se proti temu odloku pritožite na sodišče delavskega zavarovanja v Ljubljani. — Svetujemo vam, da se pisмено obrnete na Delavsko zbornico in jo prosite za posredovanje tako pri OUZD, kakor tudi potem pri sodišču ter vas bo tudi brezplačno zastopala.

Preveč plačani stroški. R. F. L. O. Imeli ste pravdo zaradi neke parcele in ste pravdo v vseh treh stopnjah dobili in je bil nasprotnik obsojen na plačilo pravnih stroškov. Svojemu odvetniku ste sproti dajali na račun stroškov, skupaj preko 4000 din. Sodno odmerjeni stroški, ki jih je vam dolžan nasprotnik poravnati, pa znašajo precej manj. Zahtevate ste od svojega zastopnika, da vam razliko vrne, pa je napravil tak račun, da bi mu morali še celo doplačati. — Svetujemo vam, da predlagate pri sodišču, kjer je pravda tekla, da sodišče odmeri stroške vašega zastopnika napram vam kot lastni stranki. Vaš zastopnik bo moral sodišču predložiti stroškovnik in bo sodišče verjetno odmerilo toliko, kolikor je je odmerilo stroškov, ki jih mora nasprotnik povrniti. Od sodišča odmerjene stroške boste morali plačati svojemu zastopniku in nič več. Če ste mu pa dali že več na račun, bo pa moral vrniti.

Zapuščena žena. M. E. M. Poročili ste se z možem in ste šele po poroki zvedeli, da je imel mož že pred zakonom z drugo žensko dva otroka. Po poroki vas je že v prvem letu zapustil in živi sedaj s tisto drugo žensko, ima z njo otroke, za vas pa nič ne skrbi. — Če hočete od vašega moža zahtevati preživnino, jo morate pač zahtevati in po potrebi tudi s tožbo uveljaviti. Dokler vajin zakon ni ločen, je mož dolžan vam nuditi svojemu stanu in dohodkom primerno preživljanje. Ker živi mož z drugo žensko, niste dolžni, dokler je ne odslovi, stanovati z njim skupaj. — Kazalo bo, če se pametno ne uredite, da ga tožite na ločitev zakona radi izključne moževe krivde in na plačilo preživnine. — Preskrbite si ubožno spričevalo ter zaprosite po okrožnem sodišču, da se vam za to pravdo postavi odvetnik kot zastopnik revnih in bo potem ta vse potrebno ukrenil.

Meje na dražbi kupljenega gozda. C. A. N. V. Če ste si uredili mejo s petimi mejasi, pa še s šestim napravite pameten sporazum. Če sama, sporazumno, ne uredite meje, bo moralo mejo na predlog enega ali drugega določiti sodišče. Šele potem bo mogel eden ali drugi v posebni pravdi dokazovati, da je tisti kos sveta, ki bi ga po določitvi meje izgubil, njegova last in da si ga je pridobil s 30 letnim mirnim uživanjem. — Če se ne bo dalo zadnje uživanje sveta ugotoviti, bo sodišče pri določitvi meje sporno ploskev verjetno razpolovilo in potegnolo mejo po sredi. Kar napravite sama tako in ne bo nobenih stroškov.

Obrtno sodišče. V. V. N. M. Obrtno sodišče je samo v Ljubljani in obsega le okoliš ljubljanskega okrajnega sodišča. V Celju pa se nahaja Upravno sodišče za področje cele Slovenije. Niste povedali za kakšno stvar gre in vam ne moremo povedati, kakšno sodišče je za vašo zadevo pristojno.